

Dərs nümunəsi: Azərbaycan dili 3 – cü sinif (ənənəvi qayda)

III sinifdə Azərbaycan dili fənninin tədrisi üçün həftədə 4 saat olmaqla 32 həftə (128 saat) nəzərdə tutulmuşdur. Kiçik summativ qiymətləndirmə (KSQ) 4 həftədən tez, 6 həftədən gec olmayaraq keçirilir və özündə həmin mərhələdə reallaşdırılmış standartları ehtiva edir.

16-cı mövzu. AĞILLI QARIŞQA (2 saat)

Məzmun standartları

2.1.1. Mətdə rast gəldiyi yeni əşya və hadisələrin xarakterik əlamətlərini adlandırır.

2.2.1. Müvafiq mətnləri düzgün, sürətli, intonasiya ilə (cümlə növlərinə görə) oxuyur.

2.2.2. Bədii və elmi-kütləvi mətnləri fərqləndirir.

2.2.4. Mətdəki əsas fikrə münasibətini bildirir.

3.1.3. Verilmiş mətnin planını tutur və məzmununu yazır.

Təlim məqsədləri

Varlığın və ya hadisənin əlamətlərini sadalamaqla sözü izah edir.

Mətni oxuyarkən obrazların nitqini onların xarakterinə uyğun səsləndirir.

Nəzm və nəsrle yazılmış mətnləri fərqləndirə bilir.

Mətnin ideyasını şəxsi həyatı ilə əlaqələndirərək fikir yürüdür.

Şeiri yazıda nəsrle ifadə edir.

Motivasiya

Müəllim: - Sizlərin arasında kim əvvəlcə oynamağı, sonra isə valideyninə kömək etməyi düzgün sayır?

Oxu

Dərsliyin 41-ci səhifəsindən şeir düzgün, ifadəli oxunur. Müəllim tapşırır ki, şeir oxunarkən obrazların nitqi onların xarakterinə uyğun səsləndirilsin. İfadəli oxu müsabiqəsi keçirilir.

Müəllim: - *Dovşanı və qarışqanı xarakterizə edən sözlər deyin.*

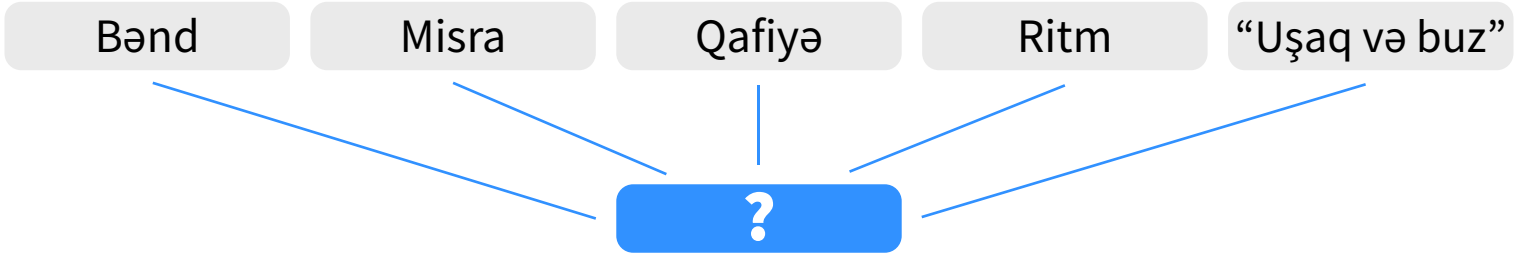
Cavablardan sonra 1-3-cü tapşırıqlar yerinə yetirilir.

1-ci tapşırıq. Şeirnin ideyası müəyyənləşdirilir: “*Valideynə kömək etmək övladın borcudur*”.

2-ci tapşırıq. Şeirdə göy rənglə verilmiş “*buğda*” və “*kələm*” sözlərinin yeri dəyişik düşüb.

3-cü tapşırıq. Şeirnin sonuncu iki mürası tapşırıqda verildiyi kimi olsaydı, ideya dəyişərdi. Bu zaman şeirdən belə başa düşülər ki, qarışqa və dovşan valideynlərinin sözlərinə qulaq asmır, onlara kömək etmir.

Anlayışın çıxarılması. Müəllim lövhədə sxem çəkir:

Sual: - *Sual işarəsinin yerinə hansı sözü yazı bilərik?*

Söz müəyyən edildikdən sonra müəllim şeirlə nəsr əsərləri arasındakı fərqi soruşur. Şagirdlərin fikirləri dinləndikdən sonra dərsliyin 41-ci səhifəsindəki “Nəsr və nəzm ” nəzəri materialı oxunur, əvvəlki biliklərlə müqayisə olunur. Şagirdlərin yadlarında qalan nəsr və nəzm əsərlərinin adları çəkilir. Bu, “Auksion” oyunu tətbiq edilməklə də keçirilə bilər.

Şeirnin qafiyə sistemi araşdırılır. Şagirdlər qafiyələnən sözləri müəyyən edirlər. Müəllim əlavə olaraq şeirin vəznini (ritmi) haqqında da məlumat verər və şagirdlərə şeirin hər mürasındakı hecaları saymağı tapşırır.

Yazı

Şeirın qısa məzmunu dəftərə yazılır.

Dil qaydaları

Şeirdə hansı obrazın adının yazılışı və deyilişi arasında fərq var? (dovşan)

İş dəftərinin 29-cu səhifəsində verilmiş tapşırıqlar yerinə yetirilir.

Qiymətləndirmə. Müəllimin hazırladığı meyarlara əsasən aparılır.

Distant dərs nümunəsi üzrə metodik göstəriş**II BÖLMƏ Mənəvi dəyərlər**

Dərs №	Məzmun standartları	Mövzu	Saat sayı	Tədrisin təşkili forması	Alt mövzular	Məkan	Saat/müddət
1.	2.1.1, 2.2.1, 2.2.2, 2.2.4, 3.1.3.	Ağıllı qarışqa “Nəsr və nəzm”	2	Distant	Şagirdin mətnlə tanışlığı Müəllimin göstərişləri və qaydanın izahı	asinxron	Növbəti dərsə qədər
					Mətnin şagirdlər tərəfindən düzgün, sürətli, intonasiya ilə oxunması	sinxron	20 dəq
					Mətnə aid tapşırıqlar	sinxron	15 dəq
					Dil qaydaları	sinxron	15 dəq
					Möhkəmləndirici tapşırıqlar	asinxron	Verilmiş vaxta qədər

Bölmə üzrə verilmiş hər mövzu üçün ənənəvi qaydaya əsasən 2 saat nəzərdə tutulur. Lakin distant dərs modelində sinxron dərs üçün 15-20 dəq., asinxron üçün isə dərsin məqsədindən asılı olaraq müddət müəllim tərəfindən müəyyən edilir.

“Ağıllı qarışqa” mövzusunda

1.Mətnlərin tədrisi üçün 2 saat nəzərdə tutulur. Mətnlə tanışlığı və qaydanın izahını müəllim asinxron verir. Bu zaman növbəti sinxron dərsə qədər şagirdə verilmiş mətnlə tanış olmaq və qaydaya aid nümunələr tapmaq tapşırılır. Dərs bu mərhələdə distant/asinxron həyata keçirilir.

a)Müəllim Virtual məktəb platformasında Microsoft Teams proqramında yaratdığı kanalda mətnin ifadəli oxusunu audio və video formatda yerləşdirir və şagirdlərə həmin resurslardan istifadə etməklə tapşırığı yerinə yetirməyi tapşırır.

b)Müəllim şagirdlərə şeiri nəsr formasında yazmağı tapşırır.

2.Dərsin 1-ci saati sinxron keçirilir. Müəllim Virtual məktəb platformasında Microsoft Teams proqramında yerləşdirdiyi mətnin audio və ya video oxusuna uyğun şagirdlərin oxusunu təşkil edir. Mətnin şagirdlər tərəfindən düzgün, sürətli, intonasiya ilə oxunmasına diqqət edilir. Şagirdlər nəzm formasında olan mətni nəsr formasında tədqim edirlər.

3.Dərsin əvvəlində müəllim Virtual məktəb platformasında Microsoft Teams proqramının “fayl” bölməsində “Oxu bacarığı üzrə özünüqiymətləndirmə vərəqi” ni yerləşdirir və şagirdləri həmin meyarlarla tanış edir. Şagirdlər oxu bacarığı üzrə özlərini dərs müddətində qiymətləndirirlər.

4.Mətnlər üzrə işin 2-ci saatını müəllim sinxron olaraq, mətnə aid tapşırıqlarla həyata keçirir. Şagirdlər mətnin ideyasını şəxsi həyatları ilə əlaqələndirərək fikir yürüdürlər. Tapşırıq 1, 2, 3 yerinə yetirilir.

a)Dil qaydalarının tədrisi üçün 1 saat nəzərdə tutulur. Dil qaydası üzrə nəzərdə tutulan dərslərin əsasən, sinxron keçirilməsi tövsiyə edilir.

b)Dil qaydaları üzrə müəllimin əlavə tapşırıqları Virtual məktəb platformasında Microsoft Teams proqramının “forms” bölməsində, “learningapps” (<https://learningapps.org/display?v=p4hq4a2fn19>) yerinə yetirilir.

5.Möhkəmləndirici tapşırıq kimi iş dəftərindəki tapşırıqların işlənməsi nəzərdə tutula bilər. Əlavə olaraq müəllimin hazırladığı tapşırıqlar Virtual məktəb platformasında Microsoft Teams proqramının “forms” bölməsində yerləşdirilir. Tapşırıqların yerinə yetirilməsi üçün vaxt müəllim tərəfindən tənzimlənir. Dərs bu mərhələdə distant/asinxron həyata keçirilir.

6.Yekun olaraq şagirdlər meyarlar üzrə qiymətləndirilir. Qiymətləndirmə MS Teams proqramının “Assignment” bölməsində müəllim tərəfindən meyarlar üzrə aparılır.

Qiymətləndirmə 2 formada aparılır. Şagirdin özünü qiymətləndirməsi və müəllim tərəfindən hazırlanan meyarlar əsasında

Qeyd: “Oxu bacarığı üzrə özünüqiymətləndirmə vərəqi” şagirdlərə dərsin əvvəlindən təqdim olunur.

Nümunə:

OXU BACARIĞI ÜZRƏ ÖZÜNÜQIYMƏTLƏNDİRMƏ VƏRƏQİ

Şagirdin adı, soyadı

(Müsbət cavabı sualın qarşısındakı xanada işarə et)

Oxuyarkən fikrimi mətn üzərində cəmləyirəm.	☐
Səssiz oxu zamanı dodaqlarımı tərpətmirəm.	☐
Oxuyarkən barmağımla sətirləri izləmirəm.	☐
Oxuduqlarımı zehnimdə canlandırırım.	☐
Xarakterin daxili aləmini anlayıram.	☐
Maraqlı fikirləri özüm üçün qeyd edirəm.	☐
Fikrim yayınarsa, həmin hissəni təkrar oxuyuram.	☐
Başa düşmədiyim sözləri soruşuram.	☐
Oxuduqlarımı başqaları ilə bölüşürəm.	☐

Mətni oxuduğum zaman üzləşdiyim çətinliklər:

Oxumaq bacarığımı artırmaq üçün nə etməliyəm?

Şagirdin özünüqiymətləndirmə meyarları :

- 1.Oxuyarkən fikrimi mətn üzərində cəmləyirəm.
- 2.Səssiz oxu zamanı dodaqlarımı tərpətmirəm.
- 3.Oxuyarkən barmağımla sətirləri izləmirəm.
- 4.Oxuduqlarımı fikrimdə canlandırıram .
- 5.Xarakterin daxili aləmini anlayıram.
- 6.Maraqlı fikirləri özüm üçün qeyd edirəm.
- 7.Fikrim yayınarsa həmin hissəni təkrar oxuyuram.
- 8.Başla düşmədiyim sözləri soruşuram .
- 9.Oxuduqlarımı başqaları ilə bölüşürəm.

Müəllimin qiymətləndirmə meyarı :

- 1.Oxuduğu mətn üzrə faktoloji suallara cavab verir.
- 2.Şeirin ideya məzmununu atalar sözü ilə ifadə edir.
- 3.Hislərini ifadə etmək üçün səs tonundan düzgün istifadə edir.
- 4.Dil qaydalarını düzgün tətbiq edir (nəsr və nəzmi fərqləndirir).

Qiymətləndirilmə zamanı şagirdlərin yol verdiyi səhvlər MS Teams proqramının “Post” bölməsinin üstün cəhəti sayəsində qısa zamanda müəllim tərəfindən yoxlanılıb şagirdə geri qaytarılır.

KSQ Müəllim üçün metodik vəsaitdə verilmiş nümunə əsasında sinxron olaraq 35 dəq. ərzində həyata keçirilir. Mənbə MMV səh: 80-82. Sualların sayı və çətinlik səviyyəsi sinfin səviyyəsinə uyğun fənn müəllimi tərəfindən müəyyən olunur.

Nümunə

BÖLMƏ ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ (2 saat)

DİNLƏMƏ

QULAQ DƏRMANI

Bir gün Molla eşidir ki, şəhərin hakimi azarlayıb. Ağacdən bir neçə alma götürüb hakimə baş çəkməyə gedir.

Hakim deyir:

- Molla, birdən-birə dişim də başladı ağrımağa, qulağım da. Daha mənə bir əzab verdilər ki, gəl görəsən. Dünən bir yaxşı təbib tapdım. Bu təbib dişimi yaxşı çəkdi. İndi onun ağrısı qurtarıb. Amma qulağım hələ də ağrıyır. Kaş bir qulaq həkimi də tap...

Molla dərhal onun sözünü kəsib deyir:

- Bircə halal süd əmmiş adam tapılıb sənın qulağını da çəksəydi, sən də rahatlanardın, əhali də.

1. Hansı başlıq mətnin məzmununa uyğun gəlir?

- A Səxavətli molla
- B Qonşun pisdır – köç qurtar, dişin ağrıyır – çək qurta
- C Mollanın arzusu.

2. Bu mətndən hansı nəticəni çıxartmaq olar?

- A Molla yaltaqdır.
- B Şəhər hakimi əhali ilə pis rəftar edir.
- C Diş həkimi heç vaxt qulağı müalicə edə biliməz.

3. “Qulağını çəkmək” ifadəsindəki “çəkmək” sözünü hansı sözlə əvəz etmək olar?

- A burmaq
- B qoparmaq
- C kəsmək

4. “Halal süd əmmiş” ifadəsini hansı sözlə əvəz etmək olar?

- A peşəkar
- B namuslu
- C qorxmaz

5. Bu abzasdakı sözləri hansı sözlərlə əvəz etmək olar?

eşidir:

- A qulaq asır
- B xəbər tutur
- C dinləyir

azarlayıb:

- A vəfat edib
- B yıxılıb
- C xəstələnib

götürüb:

- A dərib
- B çıxarıb
- C yeyib

baş çəkməyə:

- A dərdləşməyə
- B yoluxmağa
- C danışmağa

YAZI

İfadə. Şagirdlər mətnin qısa məzmununu yazırlar.

İmla. Mətnin birinci abzası müəllimin diktəsi ilə şagirdlər tərəfindən yazılır.

OXU

YALANÇI FALÇI

Bir yalançı kəndə gəlib özünü falçı kimi qələmə verir. Hamı onun başına yığılır. Kəndlilərdən biri falçıya deyir:

- Bir falıma bax, görüm məni nə gözləyir.

Falçı zər atıb kişinin falına baxır. Deyir ki, onu yaxın zamanda böyük var-dövlət gözləyir, o qədər varlanacaq ki, qızıl içində üzəcək, hamı ona həsəd aparacaq.

Falçı sözünü qurtaran kimi kəndli dönüb getmək istəyir. Falçı onun dalınca qışqırır:

- Ay kişi, bir dayan görüm. Axı pulumu vermədin...

Kəndli deyir:

- Nə pul? Sən fırlıdaqçısan. Əgər əsl falçı olsaydın, bilərdin ki, mənim cibimdə siçan oynayır.

1. “Cibimdə siçan oynayır” ifadəsini hansı ifadə ilə əvəz etmək olar?

- A Cibim cırılıb.
- B Pulum yoxdur.
- C Pulu siçan aparıb.

2. “Fala baxmaq” nə deməkdir?

- A gələcəkdən xəbər vermək
- B varlı etmək
- C aldatmaq

3. Falçı kəndlinin varlanacağını dedi, çünki:

- A kəndliyə yazığı gəldi.
- B kəndlinin gələcəyini bilirdi.
- C kəndlini aldadıb ondan pul almaq istəyirdi.

4. Mətnin mövzusu nədir?

- A Falçının bir kəndlini aldadıb pulunu əlindən alması
- B Bir kəndlinin yalançı falçını ifşa etməsi
- C Yalançı falçının kənddən qovulması

5. Hansı atalar sözü mətnin ideyasına uyğun gəlir?

- A Od yanmasa, tüstü çıxmaz.
- B Yalanın ömrü az olar.
- C Sonrakı peşmançılıq fayda verməz.

DİL QAYDALARI

1. Dörd sözdən biri səhvdir.

☐ A təbaşir	☐ B zəmanət	☐ C sədaqət	☐ Ç maharət
☐ A xususi	☐ B ümumi	☐ C zürafə	☐ Ç müsabiqə
☐ A sual	☐ B şua	☐ C nümunə	☐ Ç müşahidə
☐ A mühüm	☐ B münbit	☐ C mühüt	☐ Ç üfüq

2. Hansı sözdə uzun sait yazıda bir hərflə işarə olunur?

- A [tə:ccüb]
- B [sa:mit]
- C [ma:rif]

3. Hansı sözün deyilişi ilə yazılışı eynidir?

- A pambıq B anbar C kömbə

4. Buraxılmış hərfləri əlavə et.

çəki..., cora..., qarpı..., tün..., söyü..., qatı..., qayma..., ülgü..., göbələ..., pələn...

5. Hansı sırada altından xətt çəkilmiş söz səhv yazılıb?

- A O hadisələrdən üç əsir keçib
 B Zabit əmr verdi ki, əsiləri bir sıraya yığsınlar.
 C Döyüzlərdən birində yaralanıb əsir düşdü.

6. Hansı sözün tələffüzü zamanı kar samitlərdən biri cingiltili qarşılığı ilə əvəz olunur?

- A dost B həftə C xəritə

7. Hansı sözdə “q” samiti [k] kimi tələffüz olunur?

- A nöqtə B yarpaq C əqidə

8. Hansı sətirdəki sözlərin yazılışı düzgündür?

- A vaqzal, qırqın, şəfək
 B sağlıx, burux, tutğun
 C qutab, qıvraq, sayıq

9. Hansı söz yazıldığı kimi tələffüz olunur?

- A doqquz B mürəkkəb C bənnə

10. Hansı söz cingiltili samitlərdən ibarətdir?

- A həkim B hakim C molla